

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek.

List velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr. za četrta leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu. — Ustanovniki in deležniki tiskovnih društev dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodava knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi ne sprejemajo. — Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr., in vsakokrat za kolek 30 kr.

Tudi naš program.

Vsi federalistični praški listi, nemški kakor česki, liberalni kakor konservativni, prinesli so ob novem letu naslednji članek, kterege je brez dvoma odbor narodnih poslancev soglasno sestavil. Kakor stvari zdaj stojé, meni tudi „Gospodar“, da bi najmodrejšé bilo, ko bi se vsa narodna stranka slovenska na podlagi tega programa sporazumela in složno delala, da se ubranimo zedinjenimi močmi nevarnostim, ki nam od vseh strani pretijo. Razepljenost med omikanimi narodnjaki slabi obé stranki: konservativno kakor izključivno narodno, in pomaga le nemškutarjem do zmage. Če toraj „Gospodar“ oni program popolnoma odobrava in ga razglasuje, stori to iz čistega domoljubja in želi le to: da bi sploh ponehala pogubonosna vnevarnost v narodnih krogih ter nastopila živahna delalnost v prid ubogemu narodu. Zeló nam ugaja načelo, ki nam ga naznanja vrli narodnjak in duhovnik iz Koroškega in se glasi: „V katoliških krogih poudarjam narodnost, v narodnih pa kat. načela“. Skrajni liberalci seveda tudi tega ne dopuščajo, toda na nje se ni ozirati, ker so njihovih načel gola praznosta, s katero našega kat. ljudstva nikdar ogreli ne bodo.

Program českich narodnjakov se glasi:

„Naši narodni in politiški nasprotniki se ravno pripravljajo, poslednje ograje, ki so še pri nas tujstvu branile, ostanke politišne samostalnosti českega (in tudi slovenskega) ljudstvu vzeti, vse, kar nam je še ostalo od nekdanje slave, pokončati.

Vse, kar je nekdanje med pogodbe, deželne pravice, kraljevske svoboščine in deželne postave spadalo, vse, kar smo za podzidje in podslombe avstrijske države smatrali, vse to ima zdaj ob vso veljavo priti, vse to bi se naj odpravilo

na korist, ne enega naroda nego le ene same stranke (ustavoverne), ktera skuša vso zgodovinsko podlago države zrušiti, iz ostankov starodavne avstrijske monarhije novo državo osnovati.

Očitna večina avstrijskih narodov ne sme svobodno na znanje dajati, kar misli; ni ga pa tudi, kateri bi se od dné do dné hujšim in predrznejšim napadom ustavil.

Naši nasprotniki (ustavaki) hočejo od nas, da spoštujemo ustavo, katero pa sami po svoji volji vedno spreminjajo, katero hočejo ravno zdaj čisto predelati. — Hočejo namreč zastop narodov tako preurediti, da bi vsa preuredba naravno škodovala slovanskemu življu, pa tudi razmere raznih stanov v državnem življenju zmedla.

Na kvar kmetijskemu stanu, velikih kakor manjših posestnikov, hočejo, kakor pravijo, pomnožiti zastop mest in trgov; v resnici bode pa le pomnožen zastop onih življev (liberalnih namreč), od katerih zdaj vladajoča (liberalna) stranka pričakuje, da bodo njene politiške namene pospeševali in podpirali . . .

„Več politiških pravic in menj davkarskih bremen za nas, menj politiških pravic in več davkov onim, kateri imajo zemljišča in nepremakljivega blagá —“ to je geslo one stranke, ki nam hoče (po neposrednih volitvah) vso politiško moč vzeti . . . Čeravno so nevarnosti, s kterimi te premembe cesarstvu žugajo, velike, je vendar malo upanja, da se bo ta napad odvrnil. Ne kaže tudi, da bi česki (rečemo z večo pravico še: slovenski) narod od kodar koli obrambe proti namenjenim krivicam pričakovati smel. Možev, kateri so, podpirani po zaupanju vsega českega naroda, dozda vseskozi neustrašeno in brez vse sebičnosti zastopali koristi ovega naroda, se je polastilo občeno prepričanje, da ne more narod na nikogar družega

zaupati, marveč si mora le v svojih lastnih močeh rešenja iskati.

Kjer je pa trdna, požrtvujoča in stanovitna volja, ne more zmaga izostati. Ljudstvo, ki samo nad sebo ne obupa, ni zgubljeno!

Tega pa naj nihčér zmed nas ne pozabi, da bi pri tolikih in tako mogočnih nasprotnikih greh, dà samomor bil, razcepljevati narodne moči. Če kedaj, nam je sedaj sloge treba.

Raznih misli itak le biti zamoremo gledé onih načel, ktere za zdaj v drugej vrsti stojé, da toraj njih poravnanje čisto lahko prihodnjosti prepustimo. Za zdaj se moramo, kteri se pod zastavo naroda in dežele vojskujemo, edino le za to poganjati: da ohranimo narodne in deželne pravice... deželno samoupravo. (Nam Slovencem je ravno tako potreba, da smo v slovenskih pokrajinah sami svoji gospodje.) Delajmo toraj složno in z vsemi močmi; združimo se vsi v eno samo bojno vrsto proti skupnemu sovražniku: „složnost pelje do zmage!“

Tako se glasi možata beseda českih veljakov. Po prav resnem preudarku spoznamo tudi mi, da se nam je istih načel držati, ako hočemo z uspehom braniti slovenskemu ljudstvu pravice, brez kterih ni narodnega življenja.

Ako s českimi veljaki pripoznavamo, da so nektère stvari, zastran kterih zamorejo narodnjaki raznih misli biti, ktere pa „za zdaj“ v drugej vrsti stojé, ter se poravnajo lahko v prihodnje, se nismo zneverili svojim konservativnim načelom, marveč postopamo po modrem političnem ravnilu: najprej pobiti sovražnika, potem še le staviti mirovne pogodbe. Naš vkupni sovražnik je liberalni centralizem, kteri ne prizanaša ne cerkvi ne narodom. Konservativna in narodna stranka imate tedaj z enim sovražnikom opraviti. Ako je ta po vzajemnem prizadevanji zmagán, potem pride, ako Avstriji zvezda sreče zatonula še ni, — federalizem, ki pomenja za nas Slovence vsaj upravno združenje. Kedar pa to dosežemo, potem si uravnamo dom od znotraj.

Cerkvene zadeve.

Prošnja kat. polit. društva v Konjicah.

Veleslavno ces. in kr. ministerstvo deželne brambe! Prepokornó podpisani odbor se predrzne velesl. ces. in kr. ministerstvu sledečo prošnjo, ktero je kat. polit. društvo v Konjicah dnes enoglasno sklenilo, z največim spoštovanjem predložiti: Veleslavno ces. in kr. ministerstvo deželne brambe naj v postavnem potu pripomore k premembi splošnega vojnega zakona gledé na enoletne prostovoljce tako, da se ti po opravljeni enoletni dejanski službi tudi morejo brez zadržka

izučiti bogoslovja in za duhovnike posvečeni biti, potem pa uvrstijo med vojne duhovnike. — To svojo prošnjo opira na sledeče razloge: Vojna postava od 5. decembra 1868 v §. 21 in sl. z napravo enoletnih prostovoljcev daje dijakom privoljenje, da v enem letu vojaščino odslužijo, in si vrh tega službino leto do 25. leta svoje starosti sami izvoliti zamorejo. Kedar so svoja leta doslužili, jim vojaščina ni više na potu, naj se učé ali pravo- ali modroslovja, ali tehnike ali zdravilstva, ali lekarstva, ali se v živinozdravilske šole podajo. Postava celó veleva, da se naj učenci zdravilstva kakor lekarstva tako za časa enoletnega izobraževanja, kakor za časa vojske svojemu poklicu primerno porabijo. Iz tega pa sledi, kako opravičena da je naša prošnja, ki meri na to, da se naj mladenčém, ki so eno leto prostovoljno v vojaškem stanu doslužili, ne braui, potem pripravljati se na duhovski stan, in po dovršenih šolah prejeti svete rede.

Po §. 25. vojne postave se sicer tudi „bogoslovceem, ki so se med vojskake uvrstili“, daje odpust, da zamorejo bogoslovske študije dovršiti in sveto mešnikovo posvečenje prejeti, ki se potem med vojne duhovnike uvrsté. Ali te dobrote se le malo malo dijakov zamore deležnih storiti. Koliko jih je zlasti kmečkih sinov, ki bi pred 20. letom latinske šole dovršili? Večidel še le v 20. in 21. letu pridejo na vseučilišča in v semenišča. Potem pa dobrot omenjenega §. 25, kakor ga je veleslavno ces. in kr. ministerstvo deželne brambe doslej razlagalo, ne morejo više uživati. Če se bo pa še dalje omenjena postava tako razlagala, potem bode nad polovico manj bogoslovcev, v kratkem bo povsodi duhovnikov silno pomanjkovalo, kar pa ne bo le cerkvi, temuč tudi državi škodovalo. Odbor se nadeja, da bode veleslavno ces. in kr. ministerstvo prošnjo tem bolj milostljivo uslišalo, ker vojni zakon od 5. decb. 1868, kteri v §. 1. vsakemu sposobnemu državljanu dolžnost nalaga, da osebno za vojaka služí, v §. 21. in sl. učenim stanovom veliko polajšanja dovoljuje, tedaj tudi duhovskega stanú prezreti ne bo mogel.

V Konjicah dné 29. decembra 1872.

Odbor kat. pol. društva v Konjicah.

Jožef Rozman l. r.
prvomestnik.

J. Voh l. r.
zapisovalec.

Gospodarske stvari.

49. občni zbor štajarske kmetijske družbe
v Gradcu 4. in 5. febr. 1873.

Dolžnost nam je, čeravno nismo v nobeni zvezi z graško kmetijsko družbo, gledé na podružnice, ki jih družba tudi po dolenjem štajarskem ima, razglasiti načrt 49temu občnemu zboru. —

Prva seja se začne 4. febr. ob 4. uri popoldne in se bode potem 5. febr. predpoldne v deželski hiši dalje zborovalo.

Obravnave bodo obsegale:

1. Poročilo osrednjega odbora o njegovej delavnosti l. 1872, in kako da je zvršil sklepe 48. glavnega zbora.

2. Račun od l. 1871, volitev treh pregledovalcev računa za preteklo leto 1872.

3. Proračun za l. 1873.

4. Poročila o tem, kako da se je obnesla reja angleških svinj (berkširskega in sufolškega plemena), ki se že ena leta sem po deželi razdeljujejo?

5. Kaj podajejo skušnje zastran umetnega ribarstva?

6. Po katerih pomočkih bi se zavlačenju živalske kuge v deželo v okom prišlo?

7. Bi se li zložba zemljišč v eno kmetijstvo godila po svobodni pogodbi posestnikov ali pa posiloma?

8. Kako bi se sadjoreja povzdigniti dala na ono stopnjo, na ktereji bi vsled ugodnih podnebnih razmer lahko bila?

9. Predlogi in želje podružnic, besede udov, ako so se poprej prvosedniku naznanile.

10. Prisodbe premij v dnarjih in svetinjacah za učitelje in manjše posestnike, ki imajo posebne zasluge za povzdigo sadjo- in vinoreje, bučelarstva, svilarstva in v pripravljanji raznih semen.

Predlogi podružnic, komu da se naj premija prisodi, se morajo 14 dni pred občnim zborom naglasiti in dobro potrditi, sicer se na nje pri občnem zboru ne bode oziralo.

11. Volitev prvosednika, prvega namestnika in osrednjega odbora, ki se ima po pravilih ponoviti. Pri volitvi odbornikov se bode, kolikor mogoče, na obe strani dežele gledalo.

Dr. Mavricij žl. Kaiserfeld, Dr. Fr. žl. Hlubek,
prvosednik. tajnik.

Vse to se bode seveda nemški obravnavalo in potem nemški razglasilo brez vsega ozira na slovensko stran dežele. Gospodje si pač mislijo: Slovenci se naj popred nemški naučijo ali ponemčijo, če hočejo z nami govoriti ali nas poslušati.

Silno potreba bi bilo posebnega kmetijskega društva za dolnje Štajarsko, v katerem bi delali možje, ki imajo glavo in srce za slovenske kmetovalce. Mnogo se je že o tem govorilo in pisarilo, a izpeljalo se ni nič. V zlate bukve bi zapisali narodnjake, kateri bi se te stvari krepko poprijeli in jo dognali.

O vinstvu,

ali kako se vino v kleti oskrbuje.

(Spisal Franjo Jančar.)

Kakošno grozdje daje dobrega vina?

Ako grozdje ni prav zrelo o trgatvi, tudi vino ne bo dobro; le od prav zrelega grozdja

se dobi prav dobro, gladko, sladko, okusno in izvrstno vino. Večidel jesensko vreme te vinske lastnosti odloči. Zamore pa se z bolj ranimi trtami, to je, katerih grozdje poprej dozori, tudi še v slabem jesenskem vremenu dobro in okusno vino pridelati, kakor so na primer: žlahtne mušice, zeleničič, klešec, traminec, beli in rudečič španjolj itd. Ako se tih omenjenih trt grozdje pomešano stlači, se dobi še celó o slabi, mokrotni letini precej dobro in gladko vino, dasi grozdje pozno v jeseni ni popolnoma dozorelo. Vsekako je pridelek takošen, da lahko stroške povrne, kar ne gre prezirati.

Kako se grozdje trga in sladin nareja?

Če je skozi leto bilo gorko, vroče vreme, in je tudi jesen še topla, posebno pa suhotna, se proti jeseni obilno grozdni jagode zgrbanči, to je: civebe naredi. Takrat se civebe in sila pečene jagode najpoprej oberejo in v kleti ali tlačilnici v poseben sod ali kad vsipljejo. O tlačenju ostalega grozdja se od drugega ali tretjega koša na te civebe in jagode po dva ali tri škafe mošta vlije, potem pa močno vse zmečka in raztlači, bodisi z motiko, še bolje pa snažnimi nogami, in če se civebe ne bi navleklo ter bi sladkor in duh v njih ostal brez koristi. Potlej se še s kakim drogom po tri ali četirikrat na dan ta naliv zmeša, dokler se ne stlači in sladki mošt v sod vlije, kar se drugi ali tretji dan zgodi, kdor v enem dnevu trgateg zgotovi; kdor pa več dni trga, tudi lahko več sladina si naredi na isti način. Ako bi se na civebe in sprazene jagode staro, izvrstno vino vtilo, bo tudi sladin po starem vinu okus imel, in se veliko prej sčistil. Sladin je velike vrednosti; civebe pa in če stlačene z drugim grozdem brez haska v tropinah ostanejo: le žganje dadó boljše.

Koliko se naj za eno tlačenje grozdja natrga?

Ko smo civebe in sprazene jagode že poprej nabrali, se sedaj zaporedoma grozdje trga v škafe, iz katerih se v brente ali pute vsipavlje, ktere putarji na tlačilnico nosijo. Ali tu bi se utegnilo preveč grozdja nakopičiti, in potlej bi se tlačitelji še gibati in tudi grozdja tlačiti ne mogli, če bi trgateg več dni ali celó več tednov trajala. Zato je najbolje, 90 k večemu 120 brent grozdja dopoldne natrgati in ga na krnico spraviti. Dobro bo, ako začne eden, ko je že kakih 50 brent na krnici, grozdje tlačiti, mošt se spušča v kad, in sčasoma se koš z obroči naredi in stlačeno grozdje vanj zmeče. Kadar je število brent dopolnjeno, je tudi koš zgotovljen. Tako ravnanje nevrjetno pospešuje tlačenje; pa tudi ljudem po noči odpočiti da, ki bi in če cele noči morali delati in bedeti, ker se koš ali tlačenje po šestkrat v noči ponavlja. Ako se prvi koš komaj še le o petih popoldne naredi, je za odpočitek ljudem vsa noč zgubljena. (Dalje.)

Dopisi.

Iz mariborske okolice, konec decembra. — (Poravnanje rek). — Iz poročil graškega deželnega zbora se vidi, da se bo vendar enkrat Pesnica poravnala, ki veliko škode dela. Še pred kratkim se je vidilo iz bregov ob Dravi, da je Pesnica celo dolino podvalila in v morje spremenila. Treba pa bo vzajemnega porazumljenja vseh, ob Pesnici stanujočih srenj, kajti se bo uravnava po enem načrtu godila, in torej le na toliko izpeljati dala, na kolikor bode Pesničanov volja, stroškov na se vzeti. Zdaj še pa Vi Dravinčani, Makolčani, Studeničani in Poličanci Seidlna dregnite, da se za poravnanje Vaše Dravinje na deželne(?) stroške potegne, vsaj imate vzroka to od njega tirjati, ko ste mu ravno Vi deloma pripomogli, da je deželni poslanec postal. Narodni poslanci niso s svojim predlogom o poravnanju Dravinje nič opravili, morebiti se pa Vašemu Konradu to posreči. Če se Vam Dravinja ne poravna, bote še zanaprej po leti plasti, ribe in rake ob enem v Dravinji lovili, v jeseni pa repo, korenje, zelje in druge jesenske pridelke za roboto iz blata kopali, kterege vam Dravinja na Vaše njive privleče. Naj pové kdo iz dravinske doline „Gospodarju“, ali bi bilo poravnanje Dravinje koristno ali škodljivo? ali se da izpeljati ali pa ne?

Iz Zreč, 29. grud. (Nesreča nikol ne miruje. Posebne želje.) — Strašna nesreča se je zgodila 21. grud. ob 5. uri zjutraj pri Hlastečni jami, kjer premog kopajo. Rudokop (knap) Tone Topovšek, bivši vojak, opravi do 4. ure v jami svoje delo, domu se pa ne podá, marveč ostane tam. Na svoje delo pride M. Pavlič, in kot podpredstojnik pogleda v jamo k delalcem, potem se podá v barako (uto), patron za strelivo pripravljat. Ker se pritoži, da so patrone hudo trde, mu pravi Topovšek, da je imel prejšni dan eno v žepu in je bila mehka, češ, da jih toplota omeči, ter mu svetuje, na toplo ognjišče jih položiti. 17 patron deneta na ognjišče, da bi se segrele, in še ogenj pihata (!). Ena se vname in počí, bilo ni še nič hudega. Ko pa začne Pavlič ostale patrone z rokami skupej grabiti, se vname vse, ter med strašnim hrumom počíjo.

Oba delalca zanese daleč proč, ju razmesari po obrazu in jima vzame pogled. Pavliču je eno roko do lahta odtrgalo in drugo silno pokvarilo, kos odtrgane roke so še le krez 2 dni našli. Barako in kar je v njej bilo, razneslo je na vse strani. Pavlič je bil na dom spravljen, ter je po prijetih sv. zakramentih v groznih bolečinah umrl in sveti den pokopan bil. Topovšeka, ki je imel glavo streno, so bili odnesli v Konjice k zdravniku, toda kljubu vsej zdravniški postrežbi umrje tudi on 28. grudna. O M. P. se pripoveduje, da je v neki hudi uri svojo mater na roki bil poškoval; njemu je strel roko poškoval! O dru-

gem, T. T. se pravi, da je rad zoper spoved zabavljaj; v poslednji uri se ni mogel spovedati. Bodi pa obema ljubi Bog mil sodnik! — Oba sta bila iz naše fare. — Bogoljubna ženska Ana Trbovšek je bila tudi prišla na delo v jamo, ter je bila med tim časom v baraki ter vse vidila; njo je pa Bog čudežno ohranil, ker se ji čisto nič zgodilo ni, le ustrašila se je silno.

S poročilom nesreč še nisem pri koncu. Meseca listopada je nosil 15letni fant J. Krušič patrone za jamo iz Konjic; v svoji radovednosti pregledava sedé patrone z užigalnikom vred, ta se mu pa v roki vname, pokne in mu prste na obeh rokah tako poškodje, da so mu jih morali odrezati. — 26. vinot. je pa v Pučkovi jami zvečer ob 6. uri zasulo delalca Bl. Vrhovnika, ki je v zgornjem lomu delal. Zapustil je ženo s četirimi otroci v veliki revšini. Rudokopi! spomnite se svoje pomočnice, sv. Barbare, ker ste v smrtni nevarnosti vselej, kedar se v jame podate. Kako žalostno je tudi, da si, kakor se dostikrat čuje, pri tako nevarnem opravilu v jamah norce delate iz svetih reči! V žalostnih izgledih sam Bog očitno kaže, da je življenje v njegovih rokah!

Družba sv. Mohora nas sopet vabi in želi še dvakrat več udov kakor dozdej. Ker sem prepričan velike koristi te družbe, se drznem prositi čč. duhovnike, da naj pri velikonočnem izpraševanju in ob drugih prilikah goreče opominjajo ljudi k pristopu. Ravno tako zamorejo gg. učitelji mnogo storiti za razširjenje družbe, ako sami pristopijo in poskrbijo, da tudi dotične šole med ude vstopijo. Vsaka hiša in rodbina bi naj bila deležnica društva, ki za 1 gld. toliko lepih knjig daje.

Tebi pa, dragi mi „Slov. Gospodar“, želim še 7krat več naročnikov, da bi zahajal v vsako srenjo, Slovence učil in budil, da se vendar enkrat zavedó!

—n— **Iz Konjic**, 2. prosinea. Toliko udov, kakor zadnjo nedeljo starega leta, že pa dolgo ni bilo pri zboru našega kat. pol. društva. To nam pričuje, da naši kmetje radi v takošna društva zahajajo, kadar jim le vreme in čas pripuščata. Mislim, da tudi nobenemu ni bilo žal, kdor se je zborovanja udeležil. Slišal je prvič, kaj da je „internacionale“ ali „mednarodna družba“, ktera posebno delalce po vsej Evropi podpihuje, naj bi se spuntali zoper posvetno kakor duhovsko oblast, svoje mojstre ali fabrikante pa strahovali, da jim morajo plačevati, kolikor delalci hočejo in za kolikor dela se njim samim poljubi.

Drugič so č. gosp. predsednik zbranim razložili, kako naj vsak razumi govorico: „kolektura ali bernja je proč!“ Bernja, ktera ni zapisana, ktero so kmetje prostovoljno dajali, še ni proč, le tista, ktera je imenovana, na grunte zapisana, tista se bo zanaprej odkupila, kakor 48. leta desetina. Vsak posestnik, kteri je doslej moral zrnja ali mošta dajati, bo po novi

postavi ali ob enem ali v 20 letih toliko kapitala plačal v ces. davkarije, da bodo obresti na leto toliko znesle, kolikor je bila vsakoletna bernja vredna. N. pr. Juri Benko ima vsako leto odrajtati 5 merice pšenice in 5 bokalov vina. Če merico po 10 kr. cenimo, bi bila vsa bernja, katero Juri daje, na leto 1 gld. vredna. Da Jurju ne bo treba več bernje davati, mora položiti kapital, ki bo po 5 od 100 na leto 1 gld. vrgel. Ta kapital vsak hitro preračuni. Kolikor grošev je tvoja bernja vredna, toliko goldinarjev znaša kapital, katerega boš moral ali v 20 letih, ali pa ob enem vplačati.

— Na vrsto je dalje še prišla primerna prošnja do c. k. ministerstva deželne brambe, naj bi se bogoslovcem vojaška postava nekoliko zljajšala. (Ker je prošnja važna ter utegne drugim društvom ustrezati, jo razglašamo v oddelku „cerk. zadev“. Vredn.) Koncem so vsi zbrani soglasno izrekli svoje zaupanje do blag. deželnega odbornika in slov. poslanca g. **Miha Herman**-a, kakor tudi v. č. g. dr. Jož. Ulagi zahvalo za izvrstno vredovanje „Slov. Gospodarja“, s čigar političnimi nazori se društvo popolnoma strinja.

„Slov. Gospodarju“ v novem letu in novi obleki prav obilno bralcev in podpornikov želimo.

Od Male nedelje. 28. grudna 1872. (Občinske in okrajne ceste.) Nobeden okraj ni skoraj z okrajnimi cestami tako prepreden in preobložen, kakor ravno naš ljutomerski, kar ga jako veliko vsakoletnih stroškov stane. Da so tedaj (ker okraj drugih dohodkov nima,) okrajne doklade precej visoke, seveda po redni dači enakomerno in pravično razdeljene, razume se samo ob sebi, na nobeden način pa ni to pravično gledé na našo malonedeljsko okolico, ktera skoro niti pednja ne uživa okrajnih cest, v tem ko so ljutomerska, muriške in sploh premožnejše občine ena z drugoj prepete z okrajnimi cestami, ktere seveda rabijo tudi za vse domače potrebe. Enaka je z mostovi itd. Tako res nektere tamošnje občine nejmajo niti krez pet rali občinskih cest, ktere njim samim preostajajo za nadelovanje.

A kakošnje razmere so pa pri nas? V tem ko ne uživamo nič teh okraj. polehkot, moramo vendar vsako leto kakih 600 gld. v okrajno blagajnico kot doklade platiti, kar se obrne v korist drugih občin, a nam preostaje samim, za svoje slabe občinske ceste in mostove skrbeti, kterih je toliko pri nas, da ima n. pr. samo občina radoslavska nad 50 plugov občinskih cest! Ednake razmere so v drugih občinah naše fare; tedaj vse krvavo potrebne okraj. pomoči. Vse to je tedaj malonedeljskega zastopnika A. B. v zadnji seji okraj. zastopa napotilo staviti predlog, naj se dotičnim, zares podpore potrebnim občinam za l. 1873. iz okrajne blagajnice 150 gold. na mostove itd. pomoči da. Toda okrajni zbor je v tem jako nepravilno in nedosledno ravnal. Da se bodo za kmeta vsegdar le sladkočo v ustih noseči zastopniki trga ljutomerskega temu pravič-

nemu predlogu ustavljali, vedeli smo že itak preje; čudili smo se le, da so se na sluhu najpravičnejši zastopniki naše strani temu upirali, in da so celó na predlogu podpisani zastopniki bili tako nedosledni, da niso za nj glasovali! Ker se nam Malonedelčanom velika in očividna in nikjer popravljiva krivica godi, bilo bi najbolje svetovati, da se vse ceste II. razreda za občinske izrečejo, ali pa nasprotno, da se vse občinske ceste kot okrajne proglasijo, ker smo se denarne služnosti za koristi drugih občin in toliko let že do grla naveličali.

A. B.

Obpravnavne štajarskega dež. zbora.

O 13. seji smo še v preteklem tečaju poročali, potem pa prenehati morali, ker se stenografični zapisniki te dôbe dež. zbora silno kesno ponatiskujejo. Odslej pa sledijo redoma poročila do konca.

XIV. Seja 30. nov. 1872. Cestni odbor predloži popravek v postavi za pobiranje mostovine pri mostu čez Savo pri Sevnici, ki se ima to leto napraviti. Popravek obsega edini člen 3., ki se je brez ugovora sprejel in se glasi: „Po preteklih 50 letih morajo podvzetniki stavbe ali njih pravni nasledniki in v dobrem stanju brezplačno izročiti onemu, kteremu bo po postavi pripadala dolžnost, most v prihodnje vzdrževati“. — Po predlogu učnega odbora je sprejeta bila tudi postava, vsled ktere ljudskim učiteljem, ki prestopijo iz drugih dežel zunaj Ogerskega v službe na Štajarskem, ni treba tukaj doplačevati v penzijski fond, kar so že izplačali na svojem prejšnjem mestu, ako le tudi v oni deželi, iz ktere so prestopili, ednaka postava velja gledé učiteljev, ki bi iz Štajarskega tje prestopili.

Sledijo predlogi finančnega odbora zastran deželnega proračuna za l. 1873., na kolikor še dozda j odobren ni bil. Kdor plačuje davke, tega bo tudi mikalo zvedeti, kam da gredó denarji. Podamo toraj pregled stroškov v naslednjem:

I. Zastop deželni stane 18.000 gold. in scer: dne (po 5 gld.) in potni stroški poslancev 10.800 gld.; stroški za stenografe, ki zapisujejo, in za pisarje, ki prepisujejo stenografične obravnave 1540 gold.; tiskarski in kancelijski stroški 5660 gold.

II. Deželna uprava stane 93.264 gold.,
1. dež. gosposka:

deželni glavar	6.000 gold.,
6 dež. odbornikov vsak po 2100 gl.	12.600 „
ostali uradniki (med temi vratar s 600 gold.)	5.700 „
2. knjigovodstvo ali računarstvo	25.817 „
3. davkarija	11.800 „
4. stavbini ured	18.638 „
5. poslopino nadzorstvo	2.738 „
6. podporni uredi	9.971 „

Dež. zbor je dalje pritržil sklepu fin. odboru, da se deželnemu odboru vrh omenjenih stroškov za upravo še privoli 3000 gld., s katerimi se naj uradnikom stavbinega urada plače zboljšajo, ker se poslovi tega oddelka od dné do dné množijo, tehniških uradnikov je pa težko dobiti. Za druge nižje služabnike deželne uprave, njih službeno obleko, za nagrade, dnine in potne stroške, za penzije uradnikom, službenikom, udovam, priklade za odrejo otrok zamrlih dež. uradnikov in za druge stroške se je dovolilo 149.437 gld.

Izredni stroški obsegajoči draginske priklade uradnikom, znašajo 12.436 gld. — Požarna straža v Gradcu stane deželo 8116 gl.; torej se je zopet naročilo dež. odboru, na to delati, da graška srenja sama te stroške prevzame.

Za porodnišnico in najdenšnico se je dovolilo 77.313 gld., za 5000 gld. menj kakor je zahteval proračun, ker se vsled odpravljene najdenšnice vsako leto število najdencev zmanjšuje. — Ker pa ima omenjeni zavod lastnih dohodkov za 55.700 gld., spada na deželo še 21.500 gl.

Stroški za norišnico znašajo 110.325 gld. in po odbitih njenih lastnih dohodkih od 89.500 gl., spada na dež. blagajnico še 20.825 gld. Za splošno bolnišnico doplača deželni zaklad 3000 gl.

Za bolniško postrežbo v porodnišnici, najdenšnici, norišnici in v raznih bolnišnicah se dovoli 268.050 gld. deželne priklade. — Stroški za stavljenje kóz znašajo 10.000 gold., nad 3000 gld. več od lani, ker se je zdravnikom nagrada za toliko povišala. — Za druge dobrodelne namene se je dovolilo 8797 gld.

Slednjič se dovoli kakor prejšna leta v podporo zdravilstva sploh 735 gld. Pri tej priliki podpira poročevalec dr. Neckerman dvojni odborov predlog, ki je bil tudi sprejet, namreč:

1. da se naj v prihodnjem zasedanji predloži postava, ki bode uredila zdravstvene zadeve po vsej deželi. V ta namen se naj pozveduje zastran ogledovanja mrličev, pogrebov in pokopališč, in kdo da ima dolžnost napravljati in vzdrževati pokopališča.

2. Da se naj pri vladi na to dela, da bo nemudoma zdravstvene okraje in njih zdravnike pomnožila.

Eden kakor drugi predlog je sam ob sebi koristen. Čudimo se le, kako se zamore še vpraševati: „kdo da ima dolžnost napravljati in vzdrževati pokopališča?“ Ves krščanski svet ima na to od začetka do zdaj le eno besedo za odgovor: Ta dolžnost pripada vernikom, cerkveni srenji! Celjski župan je pa izrekel čudne besede: „Pri tem vprašanji se ni lahko vtikati, ker še dozdaj določeno ni (?), ali niso pokopališča prav za prav javne (t. j. purgarske ali občinske) zdravstvene naprave, ne pa cerkvene.“ Po naših skromnih mislih ni to nikakoršno vprašanje. Kdor veruje v vstajenje mrtvih, tudi vé, da so pokopališča sveta, cerkvi pripadajoča

mesta, in tega se bodo verniki kljub deželnemu zboru vedno držali. Ljudje pa, katerim je že zdavno vsa vera pošla, smatrajo pokopališča kot gnojišča, torej kot — občinski imetek, pri katerem ima seveda okrajni zdravnik s županom, ne pa župnik prvo in zadnjo besedo. —

Sprejel se je tudi predlog fin. odbora, da naj deželni odbor za to skrbi, da se bolnišnice po deželi pomnožijo. Dozdaj so le bolnišnice v Bruku, Ptuj in Celju v tej zadevi napredovalno stopinjo storile. (Konec sledi.)

Za poduk in kratek čas.

Začetek krščanstva na Slovenskem.

II.

Ob času rimskega gospodarstva je že mnogo lepih in bogatih mest po slovenskih deželah bilo. V Istri so slovela mesta: Akvileja ali Oglej, Trst in Koper; v Panoniji: Emona, Celje in Petuj, Siseja ali Sisek, Sirmija ali Srem, Stridova, Sabaria in druga; v Noriku pa Lavreak in Tiburnija. Zmed teh je bilo glavno mesto za Istrijo: Akvileja, za Panonijo Sirmija in za Norik Lavreak. Zlasti prvo mesto Akvileja, bilo je za rimsko cesarstvo preimenitno. Pozidano na iztoku Soče v jadransko morje imelo je prostorno in varno ladjestajo, ki je bila, kakor to priča več rimskih piscev, vedno polna ladij, ki so iz primorja laških in afrikanskih dežel z raznim blagom prijadravale, in z drugim napolnjene sopet odjadravale. Od druge strani pa so za one čase dokaj dobre ceste v njo iz Norika in Panonije peljale. Na njih je bilo življenje kakor ni dolgo tega še na naših cestah: vozilo in tovorilo se je razno blago iz naših krajev v Italijo in nazaj. Zdaj pa je Oglej le majhen kraj v Primorji in ne več ob morji.

Sirmija ali Srem, kjer se Sava in Donava stekate, bilo je znamenito mesto; od vseh strani so tje peljale ceste, bil je Srem v izhodnjih krajih Panonije trštvo naravno središče; zdajni Srem je komaj senca nekdanjega.

Blizo ista osoda je zadela Lavreak, o svojem času poglavitno, bogato mesto. Zdaj je le mala vasica v gornji Avstriji na otoku Anize in Donave, in tako več drugih. Imenovali pa smote tri posebej, ker se je v njih luč sv. vere zasvetila in iz njih druge pokrajine razsvetila, v katerih zdaj mi stanujemo. Apostoli namreč, vedoč, da je žetev sicer velika, a le malo delavcev, so se vselej, kar je čisto naravno, najprej obrnoli do glavnih in večjih mest. Tako je n. pr. sv. apostol Pavel potujoč po grških deželah v najimenitnejših krajih in mestih najprej sveto vero oznanjeval in vtemeljeval verske občine v Pergi, v Antiohiji, v Ikoniji in Listri, v Tesaloniki, v Filipih, v Korintu in v Atenah. In sv. apostol Peter, glava apostolov, si je za svoje delovanje najprej Antiohijo, kmalu pa in skoro izključljivo prvo mesto sveta: Rim, izvolil.

Kakor so delali apostoli, tako so svojim učencem naročali. Sv. Peter še ni bil svojega sedeža v Rimu vtrdil, ko že razpošlje na vse kraje po zahodnih deželah svoje učence, da tudi ondi zasejō seme svete vere in razširē kraljestvo božje. Poleg najverjetniših izročil vsaj že leta 63 po Kr. pošlje v Akvilejo kot slavniše mesto ondašnjih krajev, sv. Marka, prav tistega sv. moža, ki nam je sv. evangelje po pridigah sv. Petra v Rimu spisal. Vrne se pa sv. Marko iz Ogleja kmalu nazaj v Rim in pelje seboj svojega učenca, Hermagora, k apostolu, naj bi ga za evangelijsko poslanstvo posvetil, kar nam priča, da je uspeh njegove delavnosti bil precej ugoden. Ne dolgo potem pokliče apostol sam iz Ogleja sv. Marko ter pošlje v Egipt, kjer je, kakor sv. Jeronim trdi, leta 68 po Kr. umrl.

V Ogleji je bil duhovno pastirstvo sv. Hermagoru izročil. Ta sv. mož — mi ga imenujemo rajši sv. Mohora, opravlja vredno svojo službo, zatira zmote malikovalstva in zbira obilo množico Kristusovih vernikov okoli sebe. Sv. Evfemija, Tekla, Doroteja in Erazma in on sam potrdi sv. vero z lastno krvjo.

(Jud se je vrezal.) K nekemu g. župniku ob štajarsko-hrvaški meji pridejo nedavno židovi, konj kupovat. G. župnik imel je vrlo kobilu na prodaj. Ko našteva vse dobre lastnosti kobile, mu seže žid v besedo, rekoč: „Ali zna vaša kobilu tudi ministrirati?“ — „Dā, če jud mešo služi“ — odgovori g. župnik.

(Nekteri stari bralci „Gospodarjevi“) podobni so evangelijskim gostom. Miza je pogrnjena, to se pravi, „narodna tiskarnica“ komaj dodeluje, kar se bralcem pripravlja; od 12. dec. preteklega leta smo jih povabili že trikrat, naj pridejo in uživajo, kar se jim ponuja — seveda za malo plačila —, pa vendar se obotavljajo in nočejo oglasiti. Toraj se jim pa zgodi kakor evangelijskim gostom: njim se drugi list več ne pošlje, namesto njih je pa vstopilo mnogo novih, ki so hrane željni in toraj tudi vredni. Zapomnite!

Politični ogled.

Avstrijske dežele. 15. t. m. se zopet snide drž. zbor, kteremu se predloži že v prvi seji, kakor vladine novine ustavake tolažijo, volilna reforma ali direktne volitve. Vladin načrt dir. volitev pa ni vsem ustavakom dovoljen; toraj je vlada še posebej naročila dotičnim cesarskim namestnikom, prigovarjati ustavaškim kolovodjem, da se naj udajo in ne tirjajo preveč. Našemu štajarskemu namestniku se je baje todelo posrečilo in pridobljeni so ustavaki za vladin načrt. Zakaj bi tudi ne? V deželnem zboru se brez politike za 5 gld. na dan prav mirno in ugodno sedi, v

drž. zboru pa nemški ustavaki politiko svojo delajo, strahovajē narode, dežele in kat. cerkev. In da se tolika oblast ustavakom ohrani, pustijo radi mešetariti s seboj.

Kar zadeva Poljake, ki imajo osodo direktnih volitev v svoji roki, je ces. namestnik v Galiciji, grof Goluhovski, obširno spomenico cesarju na Ogersko nesel, v kterej se dokazuje, da bi dežela po direktnih volitvah celō odvisna postala od dunajskega „rajhsrata“ in njegove vlade.

Ker se nič kaj druga posebnega med pravniki godilo ni, omenjamo malenkost, da so imeli mariborski ustavaki na sv. treh kraljev dan velik obed v kazini, poslancu Reuterju na čast. Nazočta bila tudi, kakor čujemo, dva slovenska poslanca, ki v Mariboru prebivata. Iz tega sicer nočemo sklepati, da sta ustavaka postala, pa ustavakov liberalizem je za marsikteregeā slov. poslanca silno vabljiv nastavek.

Na Moravskem zapira vlada iz prav ničevih uzrokov česke založnice, v tem ko se nemških ne dotakne. To vse dela nesrečna nemčevalna politika, ktera se ujeda, da so Čehi v gmotnem oziru veselo napredovali in pokazali, da umejo biti sami svoji. Kriva politika torej spodjeda blagostanje kmetovalcem ter jih izdaje judom in oderuhom.

Na Tirolskem je vlada dve reči napravila, ktere le njej največ škodujete. Prepovedala je oo. Jezuitom prebivati v Traminu, kder so si bili komaj stanovanje nekoliko uredili. Kakor poročajo „Tir. Stim.“, je ta kruti ukaz v ljudstvu veliko nevoljo vzbudil. — Zapreti je dala vlada tudi Malfattijev zavod, kterega so ravnali šolski bratje (neposvečeni redovniki). Ta zavod je bil ustanovljen od mestjana v Inomostu, od kterega ima tudi svoje ime, ter je bil namenjen sirotam fantičem, da se v njem lepo vzredijo. Kake dve leti so bili učitelji v njem šolski bratje ter je štelu sirotišče po 60—80 fantičev. Naenkrat počī glas, da se je z nekterimi fanti nekaj pregrešnega zgodilo, in mahoma — pred vsako preiskavo, se ustavi zavod. Kakor pišejo resnicoljubni listi, izhaja vse hujskanje od liberalne stranke, ki nobenega krščanskega zavoda ne trpi; kot sredstvo se je porabil grd jezik neke babe, ki je ločena od svojega moža. —

Vnanje države. „Svobodna“ nemška vlada je zaplenila mnogo listov, katoliških kakor drugih, ki so ponatisnoli govor papežev, ki šiba krivično postopanje proti kat. cerkvi. Ker je pa vlada pri tem prav samovoljno postopala zabranivši razglašenje le nekterim listom, ktere katoličani berejo, zaplenivši pa tudi druge liste, ki v kat. kroge ne zahajajo, je s tem čisto kaj druga doseгла kakor je nameravala, da namreč nevolja protestantov proti papeževemu ogovoru ni večja postala, marveč se poglela — kakor piše „Spen. Ztg.“

Razne stvari.

(Stanje banke „Slovenije“) ob koneu preteklega leta je to-le: Zagotovil (polic) je izdanih 1931, vrednost zagotovljenega znaša 5,914.560 gold., po odštetem znesku za pozavarovanje pri drugih društvih (13.366 gold.) in računskih popravkih (2229) ostalo je čiste zavarovnine 49.947 gl. 33 kr. — Naj pri tej priliki omenimo, kaki prijatelji da so temu narodnemu zavodu naši nemčurji. Po sporočilih iz dravinske doline je namreč bistriška branilnica nekemu kmetu makolske fare samo zato posojilo odrekla, ker je pravil, da se hoče pri „Sloveniji“ zavarovati; pomoči mu hranilnica le hoče dati, ako se pri graški zavarovalnici da zavarovati. — Kadar zvemo bolj natanko, bomo brezozirno tem rovarjem posvetili.

(Kakoršno življenje, takošna smrt.) Iz Brežic se nam poroča: 29. dec. pretekl. leta je v gornji Pohanci sromelske fare skoz okno ulomil v mlin zastarani tat in ropar Pocek, ki je že večkrat po ječah posedal. Mlinarski hlapec se mu ustavlja, ko pa vidi, da ga ne more zmagati, in mu ropar žuga, da ga zadavi, če ne molči, začne fant v obrambi svojega življenja tatú z velikim nožem zbadati ter ga na več krajih tako hudo rani, da paglavec mrtev obleži. Iz strahu, da se zopet po koneu postavi, mu fant s sekiro glavo razbije in mertveca na neki travnik zavleče. Ker je na obleki usmrtenega otrobov bilo videti, se je brž pogodilo, kje da je po glavi dobil.

(Nova srenjska založnica) se je 5. t. m. v Ločah pričela. Pristopiti smejo tudi drugi. — Vsak ud vloži naj menje 20 gld., vstopnine pa 1 gld. Take društva so edina pomoč za kmete, da jih oderuhi ne slečejo.

(Pri okrožni celjski sodnji) bila je 7. dec. konečna obravnava proti 30letni Apoloniji Krno iz Krškega, zavoljo hudodelstva otročjega umora. A. K. je služila pri trgovcu Fr. B. v Sevnici. 19. apr. 1872 rodila je zdravo dete, katero je pa po rojstvu brez vse pomoči pustila tako, da je moralo umreti. Obsojena je v 2letno težko ječo, kar je brez pritožbe sprejela. —

(V Mariborski čitalnici) je v nedeljo večer, 12. t. m. občni zbor. Voli se nov odbor in položi račun.

(Duh. spremembe v lavant. škofiji:) Č. g. Fr. Schwarz, je postal župnik na Muti. — Prestavljeni so č. gg. kaplani: Mat. Fideršek k sv. Jurju v slov. goricah; Vinko Kolar za II. k sv. Martinu pri Slov. Gradu; Jože Pečar na spod. Polskavo. Fr. Geč k sv. Miklavžu pri Ljutomeru.

Najnovejši kurzi na Dunaju.

	fl	kr.
Zedinjeni drž. dolg (100 gl.) 4 gld. 20 kr. %	66	60
Upne (kreditne) srečke po 100 gl. prvotne vrednosti, brez obresti, pa s 4kratnim srečkanjem	184	50
Ažijo srebra	106	50
zlatá	5	15

Tržna cena pretekli teden	V Mari- boru		V Ptuju		V Celju		V Varaž- dinu	
	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.
Pšenice vagan	6	10	5	45	6	50	—	—
Rži	3	80	3	85	4	10	3	40
Ječmena	—	—	3	45	3	50	2	80
Ovsa	1	80	2	15	2	—	—	—
Turšice (koruze) vagan	3	90	3	45	4	—	3	30
Ajde	3	15	2	90	3	70	3	20
Prosa	—	—	3	70	3	50	3	—
Krompirja	1	50	1	30	1	50	1	60
Sena cent	1	50	1	70	1	30	1	30
Slame (v šopkih)	—	—	1	30	—	80	1	40
za steljo	—	90	1	—	—	60	—	—
Govedine funt	—	26	—	28	—	26	—	22
Teletine	—	32	—	30	—	28	—	24
Svinjetine	—	30	—	30	—	28	—	30
Slanine	—	34	—	44	—	40	—	36

Loterijne številke:

V Trstu 4. januarja 1873: 42 6 8 30 40

Prihodnje srečkanje: 18. januarja.

3—3

Ivan M. Erhart,

e. k. dvorni puškar v Mariboru,
priporoča

puške dvocevke od
spredej za nabijati iz
železa od 12 gld. do najvišje cene.
puške dvocevke od
spredej za nabijati iz
svila (drota) od . . . 18 " " " "
Lefauchaux (lefoše)
iz svila od 30 " " " "
Lancaster (lénkaster)
iz svila od 44 " " " "
Revolverje 8 " " " "
Pistole dvocevke 2 gld. 50 kr.
" enocevne 1 " 30 "

Trgovski učenec,

zmožen slovenskega in nemškega jezika, dobre odgoje in z dobrimi šolskimi svedočbami se koj sprejme v moji prodajalnici železnin, kovanin, ključarskih izdelkov in orodja; učenje trpi 3 leta; ko bi pa stariši ali varuhi želeli, da jaz za obleko učenca skrbim, pa bi se moral 4 leta vežbati.

J. N. Kautzhammer

3—3

v Ormužu.